

Contents lists available at [ScienceDirect](http://www.sciencedirect.com)

Acta Haematologica Polonica

journal homepage: www.elsevier.com/locate/achaem

Artykuł redakcyjny/Editorial

Wspomnienie Profesora Johna Michaela Goldmana (1938–2013)

In memoriam Prof. John Michael Goldman (1938–2013)

Światowa społeczność hematologów, jak i rzesze pacjentów z wielkim smutkiem przyjęły wiadomość, że Prof. John Goldman zmarł w Londynie dnia 24 grudnia 2013, po krótkiej chorobie nowotworowej. Ta przedwczesna śmierć Profesora zaskoczyła nas wszystkich, bo mimo że w 2004 przeszedł na emeryturę, to do końca swoich dni był bardzo aktywny naukowo. Ostatnio widzieliśmy się na *ELN Frontiers Meeting* w Pradze w połowie października 2013 r. Wyraził wtedy chęć ponownego odwiedzenia Gdańska. Jego udział w 51. Zjeździe *American Society of Hematology* został odwołany w ostatniej chwili.

John Goldman urodził się w Londynie 30 listopada 1938 jako syn dr. Carla Heinza Goldmana, który w obliczu dojścia Hitlera do władzy w roku 1933 wraz z rodziną opuścił Lipsk i emigrował do Wielkiej Brytanii. Ojciec Johna jako wzięty lekarz, praktykujący na słynnej Harley Street w Londynie, zapewnił synowi najlepszą możliwą edukację. Dlatego John po ukończeniu prywatnej (*public*) Westminster School w Londynie rozpoczął przedkliniczne studia medyczne w *Magdalene College* na Uniwersytecie w Oxfordzie. Cześć kliniczną studiów medycznych realizował w słynnym londyńskim Szpitalu Św. Bartłomieja (*St. Bartholomew's Medical School*). Po ukończeniu studiów doświadczenie kliniczne John Goldman zdobywał w Stanach Zjednoczonych, najpierw w Szpitalu Uniwersyteckim w Miami na Florydzie, później w Szpitalu Uniwersytetu Harvarda w Massachusetts. Najwięcej czasu poświęcił chirurgii, radioterapii i onkologii, by pod koniec lat sześćdziesiątych skoncentrować się na hematologii. W roku 1970 powrócił do Wielkiej Brytanii, gdzie został starszym wykładowcą i konsultantem w słynnym *Department of Hematology, Hammersmith Hospital* w Londynie (wtedy *Royal Postgraduate Medical School*, obecnie część *Imperial College*). Szefem tego ośrodka był słynny hematolog prof. Sir John Dacie. Tam pod kierunkiem prof. Dawida Galtona i wspólnie z późniejszym prof. Danielem Catovskim utworzyli *Medical Research Council Leukemia Unit*, który był jednym z pierwszych ośrodków na świecie leczącym nie-paliatywnie ostre białaczki. Pod koniec lat siedemdziesiątych

i na początku lat osiemdziesiątych ubiegłego wieku mieliśmy szczęście i przywilej pracować w tym ośrodku w ramach stypendium *British Council*. Dzięki otwartości Johna Goldmana, jego pasji i determinacji oraz okazywanej przyjaźni byliśmy świadkami olbrzymiego postępu klinicznego leczenia białaczek. Byliśmy też świadkami pierwszych udanych zabiegów auto- i allotransplantacji. W pracy naukowej mogliśmy aktywnie uczestniczyć w badaniach wykorzystujących testy klonogenne ludzkich komórek hematopoetycznych oraz poznać i stosować nowo wprowadzane metody immunofenotypizacji komórek hematopoetycznych. W tym czasie zainteresowania kliniczne Profesora Johna Goldmana koncentrować się zaczęły szczególnie wokół problemów przewlekłej białaczki szpikowej, w której średni czas przeżycia nie przekraczał 3–5 lat. Dla przedłużenia ich życia John Goldman wprowadził autoprzeszczepianie, wychodząc z założenia, że nawet komórki Ph-dodatnie, pobrane w momencie rozpoznania i przeszczepione w fazie kryzy blastycznej, wydłużą przeżycie chorych na ten typ białaczki o dalsze 3–5 lat. Ponieważ teoria ta nie do końca się sprawdziła, John Goldman w roku 1980 jako jeden z pierwszych na świecie rozpoczął program allotransplantacji w tej chorobie. Z powodu braku dawców rodzinnych dla wszystkich chorych, dzięki energii i determinacji Johna Goldmana powstał pierwszy w Europie bank dawców komórek krwiotwórczych *Antony Nolan Trust Donor Registry*, który w swym rejestrze ma obecnie ponad 500 tys. potencjalnych dawców i którego przez 23 lata John był dyrektorem medycznym. W latach 90. John Goldman współpracował z prof. Brianem Druckerem w opracowaniu cząsteczki STI 571 (obecnie imatynib) hamującej aktywność genu fuzyjnego BCR/ABL. Mimo pozytywnych testów przedklinicznych trudno było znaleźć firmę farmaceutyczną, która byłaby skłonna podjąć się produkcji leku na tak rzadko występującą chorobę, jaką jest przewlekła białaczka szpikowa. Wszyscy świadkowie tamtych lat zgodnie podkreślają, że wizyta Johna Goldmana w Ciba-Geigy (obecnie Novartis) w Bazylei i jego umiejętność przekonania doprowadziła do produkcji imatynibu, który to lek

przynosi obecnie firmie około 3 miliardów funtów przychodu rocznego. W ostatnich latach badania prowadzone przez Johna Goldmana wspólnie z jego uczniami m.in. profesorami Nickiem Crossem i Timothyem Hughes przyczyniły się do opracowania i wprowadzenia z sukcesem mierzenia choroby resztkowej dzięki opracowaniu i standaryzacji metody molekularnej RQ-PCR.

Mimo zaangażowania w badania Profesor John Goldmana nigdy nie zmienił podejścia do indywidualnego chorego. Prowadzone przez niego dwa razy w tygodniu konsultacje w ramach „out patient's clinic”, w których niejednokrotnie uczestniczyliśmy, były zawsze wspaniałą lekcją zachowania lekarskiego pełnego profesjonalizmu i empatii. W roku 1994 prof. John Goldman został szefem *Department of Hematology Imperial College*. W tym czasie dzięki wcześniej powołanej Fundacji Leuko wybudował *Catherine Lewis Centre* – nowoczesne i wspaniale wyposażone centrum w obrębie XIX-wiecznego szpitala *Hammersmith* przeznaczone dla pacjentów hematologicznych. W roku 2004, zgodnie brytyjskim zwyczajem, Profesor Goldman przeszedł na emeryturę, zachowując tytuł *Professor of Leukemia Biology of Imperial College*. Nie zmieniło to zasadniczo jego aktywnego życia. Poza rokiem 2005, który jako stypendysta Fogartha spędził w Narodowym Instytucie Zdrowia w Stanach Zjednoczonych, do końca swoich dni pracował *Hammersmith Hospital*, gdzie jego następczynią została jego uczennica prof. Jane Apperley. Nadal bardzo aktywnie uczestniczył w pracach nad postępowaniem leczenia przewlekłej białaczki szpikowej, publikując oraz wykładając w różnych miejscach świata. W ostatnich latach swej aktywności powołał do życia Międzynarodową Federację CML (iCMLf), której głównym zadaniem jest wprowadzanie osiągniętego postępu w leczeniu przewlekłej białaczki szpikowej globalnie, ze szczególnym uwzględnieniem krajów rozwijających się. Cel ten Profesor Goldman starał się realizować wraz z zespołem (do którego zaprosił jednego z nas) przez organizowanie szkoleń i stypendiów dla lekarzy i naukowców z krajów rozwijających się oraz przez starania o obniżenie ceny inhibitorów kinazy tyrozynowej. W tym aspekcie popierał produkcję tańszych leków generycznych. Na podstawie tego krótkiego przeglądu aktywności i dokonań zmarłego Profesora Johna Goldmana można by odnieść wrażenie, że jego zasługi dla hematologii ograniczają się do przewlekłej białaczki szpikowej. Przegląd jego dorobku (ponad 750 prac opublikowanych i liczne pozycje książkowe) ukazują go jednak jako wybitnego hematologa o szerokim kręgu zainteresowań i dokonań w zakresie szeroko pojętej hematologii.

Profesor John Goldman był jednym z inicjatorów utworzenia *European Hematology Association* w roku 1992, w latach 1996–1998 pełnił funkcję przewodniczącego tej organizacji, a w latach 2001–2003 - redaktora „*Hematology Journal*”. Profesor Goldman należy do inicjatorów powstania *European Group for Bone Marrow Transplantation (EBMT)*, której był przewodniczącym, a od 1980 był najdłużej działającym redaktorem „*Bone Marrow Transplantation*”. W latach 1998–2002 przewodniczył *International Bone Marrow Transplant Registry (IBMTR)*. Był on również założycielem i przewodniczącym *International Society for Experimental Hematology*. Te i inne pełnione zaszczytne funkcje dowodzą wielkiego autorytetu, jakim cieszył się Profesor Goldman wśród światowej społeczności hematologów. *Hammersmith Hospital* od lat sześćdziesiątych był

Mekką światowej hematologii. Za czasów Profesora Goldmana również liczne grono młodych hematologów ubiegało się o możliwość odbycia stażu klinicznego czy stypendium naukowego w kierowanym przez niego ośrodku. Klimat otwartości, współpracy i intelektualnej debaty przyczynił się do faktu, że wielu szefów klinik czy oddziałów hematologicznych w Wielkiej Brytanii, ale również z innych krajów, ma zaszczyt mienić się jego uczniami. Pierwszy raz w Polsce mieliśmy zaszczyt gości Profesora Goldmana w roku 1992 w Gdańsku na konferencji PTHiT poświęconej zespołom mieloproliferacyjnym. Od roku 1996 był członkiem Rady Redakcyjnej „*Acta Haematologica Polonica*”. W roku 2003 uczestniczył w XX Zjeździe PTHiT w Gdańsku, gdzie otrzymał godność członka honorowego Polskiego Towarzystwa Hematologów i Transfuzjologów. Te i inne jego przyjazdy do Polski sprawiły, że był postacią znaną naszemu środowisku hematologów (Ryc. 1). Wielu z naszych kolegów odbywało krótkie staże w kierowanym przez niego ośrodku w Londynie. Wszyscy, którzy się z nim zetknęli, byli pod wrażeniem jego ciekawej osobowości. Mimo że nie był rdzennym Brytyjczykiem, to jego sposób bycia i manieri czyniły zeń stuprocentowego brytyjskiego dżentelmena w najlepszym tego słowa znaczeniu. Był erudyta nie tylko w zakresie hematologii, ale jako znawca kultury antyku, literatury, historii oraz zagadnień społecznych. Był ciekawym rozmówcą i dyskutantem. Doskonale znał język francuski, porozumiewał się również w języku hiszpańskim i rosyjskim. Uwielbiał narciarstwo, a jako młody lekarz uzyskał licencje pilota. Być może to spowodowało, że z trójki jego dzieci córka Cassie została pilotem Brytyjskich Linii Lotniczych. Wszystkie fakty dotyczące życia Profesora Goldmana sprawiają, że jego nazwisko na trwałe zapisało się w historii ostatniego czterdziestolecia hematologii. Żywym tego dowodem jest decyzja Międzynarodowej Federacji CML (iCMLf) z dnia 14 stycznia 2014 o ustanowieniu corocznej „*iCMLf Goldman Prize*”, która będzie przyznawana klinicystom mającym życiowe dokonania w leczeniu chorych z przewlekłą białaczką szpikową.

Ryc. 1 – Prof. John Goldman w czasie jednego z pobytów w Polsce

Wkład autorów/Authors' contributions

Według kolejności.

Andrzej Hellmann¹

Tadeusz Robak^{2,*}

¹Klinika Hematologii i Transplantologii, Gdański Uniwersytet Medyczny, Gdańsk, Polska

²Katedra i Klinika Hematologii Uniwersytetu Medycznego w Łodzi, Kierownik: prof. dr hab. n. med. Tadeusz Robak, Polska

Konflikt interesu/Conflict of interest

Nie dotyczy.

*Adres do korespondencji: Katedra i Klinika Hematologii, Uniwersytetu Medycznego w Łodzi, ul. Ciołkowskiego 2, 93-510 Łódź, Polska

Adres email: robaktad@onet.pl (T. Robak)

Finansowanie/Financial support

Nie dotyczy.

Otrzymano: 14.02.2014

Zaakceptowano: 20.02.2014

Dostępne online: 01.03.2014

0001-5814/

<http://dx.doi.org/10.1016/j.achaem.2014.02.005>

© 2014 Polskie Towarzystwo Hematologów i Transfuzjologów, Instytut Hematologii

i Transfuzjologii. Published by Elsevier Urban & Partner Sp. z o.o. All rights reserved.

Etyka/Ethics

Nie dotyczy.